Note: This Hebrew translation is provided for informative purposes only. In case of deviations from the German version of this document, the German version shall be considered as the authoritative version.

הסכם אדמיניסטרטיבי

על הקמת רשות שיפוט לבוררות משותפת

למחלוקות על השבה

של נכסים שנגזלו בתקופת הנאצים

הרפובליקה הפדרלית של גרמניה

מיוצגת על ידי נציבת הממשלה הפדרלית לתרבות ולתקשורת

-להלן "הממשל הפדרלי" -

ו -

מדינת מחוז באדן-וירטמברג,

המדינה החופשית של בוואריה,

מדינת ברלין,

מדינת מחוז ברנדנבורג,

עיר ההנזה החופשית ברמן,

העיר החופשית וההנזה המבורג,

מדינת מחוז הסן,

מדינת מחוז מקלנבורג-מערב פומרניה,

מדינת מחוז סקסוניה התחתונה,

מדינת מחוז נורדריין-וסטפאליה,

מדינת מחוז ריינלנד-פאלץ,

מדינת מחוז חבל הסאר,

מדינת מחוז סקסוניה החופשית

מדינת מחוז סקסוניה-אנהלט,

מדינת מחוז שלזוויג-הולשטיין,

המדינה החופשית של תורינגה

-להלן "מדינות המחוז" -

ו

מרכז השילטון המקומי הגרמני,

מרכז השילטון המחוזי הגרמני,

ההתאחדות הגרמנית של ערים ועיירות

- להלן "איגודים עירוניים מובילים" -

עורכים את ההסכם המנהלי הבא:

הקדמה

א. הממשל הפדרלי, מדינות המחוז והאיגודים העירוניים המובילים מודעים לאחריותם ההיסטורית לטיפול בנכסי תרבות שהוחרמו כתוצאה מרדיפת הנאצים. לפיכך הם תומכים ביישום "עקרונות ועידת וושינגטון לגבי יצירות אמנות שנגזלו על ידי הנאצים" (להלן "עקרונות וושינגטון") משנת 1998 ומאשרים שוב את "ההצהרה של הממשלה הפדרלית, מדינות המחוז והאיגודים העירוניים המובילים משנת 1999 לגילוי והשבה של נכסי תרבות שנגזלו כתוצאה מרדיפת הנאצים, במיוחד רכוש יהודי" (להלן "ההצהרה המשותפת")

ב. הממשלה הפדרלית, מדינות המחוז והאיגודים העירוניים המובילים הסכימו בפסגת התרבות ה-20 שהתקיימה ב-13 למרץ 2024, כי עם הקמת הוועדה המייעצת להשבת רכוש שנגזל בתקופה הנאצית, במיוחד רכוש יהודי בשנת 2003, (להלן "הוועדה המייעצת") דרוש שינוי על מנת להיטיב את העמידה ביעדים על פי עקרונות וושינגטון, זאת לאור התאום המשותף שנוצר לבירור סוגיות ההשבה השנויות במחלוקת והניסיון שנצבר במהלך 20 השנים האחרונות.

ג. הסכם מנהלי זה קובע הקמת רשות בוררות משותפת שתטפל במחלוקות שנוצרו לגבי השבתם של נכסי תרבות שנגזלו כתוצאה מרדיפת הנאצים (להלן "בוררות בגין רכוש שנגזל על ידי נאצים"). בית הדין המשותף לבוררות יחליף את הוועדה המייעצת ויהווה כמו זו, מנגנון חילופי ליישוב סכסוכים במובן של עקרונות וושינגטון. בית הדין לבוררות יפעל על בסיס מסגרת הערכה מקיפה ומובחנת ותקנון בוררות, שנוסחו על ידי הממשל הפדרלי, מדינות המחוז והאיגודים העירוניים המובילים. ההליך פתוח בפני אישים משפטיים טבעיים וכן אישים משפטיים מלאכותיים לפי המשפט הציבורי והפרטי. יתרה מכך, המבקש או המבקשת יכולים לפנות באופן חד צדדית לבית הדין לבוררות בנוגע לרכוש שנגזל על ידי הנאצים, כשמדובר על גופים ציבוריים המחזיקים בנכסי תרבות.

ד. הממשלה הפדרלית, מדינות המחוז והאיגודים המוניציפליים המובילים מסכימים, כי הקרן בעלת כשירות משפטית על פי המשפט האזרחי, "המרכז הגרמני עבור אובדן נכסי תרבות" (להלן: ("DZK") ומשרד הבוררות המשרת אותה, היא הישות המשפטית המתאימה לבוררות של רכוש שנגזל על ידי הנאצים. ל-DZK הממומן במשותף על ידי הממשלה הפדרלית, מדינות המחוז והאיגודים העירוניים המובילים, מומחיות מיוחדת בתחום, בשל ניסיונו והתמחותו בתחום המחקר והטיפול בנכסי תרבות שנגזלו על ידי הנאצים.

ה. הממשלה הפדרלית ומדינות המחוז מתכוונות להסדיר את הבוררות המשותפת שהוחלט עליה בהסכם שנכרת בפסגת מדיניות התרבות ה-20 שהתקיימה ב-13 במרץ 2024, על ידי חוזה ממשלתי-מדינתי המשלב את העיריות.

בהתייחס לדברים המקדימים, הממשלה הפדרלית, מדינות המחוז והאיגודים המוניציפליים המובילים מסכמים את הדברים הבאים:

סעיף 1 הנושא

נושא הסכם מנהלי זה הוא הקמת בית דין לבוררות לגבי רכוש שנגזל על ידי הנאצים וביסוס היכולת לפנות אליו באופן חד-צדדי. לצורך כך יוקם בית דין לבוררות מוסדית ומשרד בוררות המשרת אותו, אשר הישות המשפטית שלו תהיה ה-DZK שמקום מושבה במגדבורג. מקום מושבו של משרד הבוררות ובית הדין לבוררות נמצא בגרמניה. המיקום המדויק עדיין לא נקבע.

[ראה סעיף 2 לתקנון הבוררות המצורף כנספח 1]

סעיף 2 תפקידים והקמת בית דין לבוררות

(1) על בית הדין לבוררות להכריע בנוגע למחלוקות לגבי השבת נכסי תרבות שנגזלו כתוצאה מרדיפת הנאצים בהתאם לתקנון הבוררות, על פי מסגרת ההערכה. בית הדין יעשה זאת באופן עצמאי, בלתי תלוי וינסה להגיע ליישוב המחלוקת בהסכמה או להכריע באופן מחייב.

(2) הצדדים יכולים להיות אישיות משפטיות טבעיות או מלאכותיות. ההליך פתוח במפורש למחלוקות בין מוסדות פרטיים ששומרים על נכסי תרבות לבין אנשים פרטיים.

(3) תקנון הבוררות ומסגרת ההערכה יתבססו על עקרונות וושינגטון מ-1998 ועל ההצהרה המשותפת מ-1999, על הצהרת תרזין מ-2009 ועל "השיטות המומלצות עבור כינוס וושינגטון, עקרונות עבור אומנות שנגזלה על ידי הנאצים" מ-2024.

(4) משרד הבוררות יהיה אחראי על סיוע וניהול הליכי הבוררות באופן בלתי תלוי.

(5) הממשל הפדרלי, מדינות המחוז והאיגודים העירוניים המובילים יקדמו את יישום ההסכם המנהלי באופן פעיל. בפרט, הם יקבלו את ההחלטות הדרושות באמצעות נציגיהם במועצת הקרן של ה-DZK, כדי לשייך את בית הדין לבוררות ואת המשרד לבוררות ל-DZK כישות משפטית. בכך מובטחת עצמאותם של בתי הדין לבוררות ושל הבוררים והבוררות. פרטי ההליך הנוספים מוסדרים בתקנון הבוררות.

(6) תקנון הבוררות המצורף **כנספח 1** יחול על בית הדין לבוררות לגבי רכוש שנגזל על ידי הנאצים. הצדדים המתקשרים יסכימו על כל שינוי בתקנון הבוררות בהסכמה הדדית במהלך פסגת מדיניות התרבות.

(7) בתי דין לבוררות הדנים ברכוש שנגזל על ידי הנאצים יגיעו להחלטה רק על סמך מסגרת ההערכה המצורפת **כנספח 2** , מבלי להתייחס לנורמות הסותרות של הדין ובפרט מבלי להתחשב בהגנות כלשהן המתבססות על התיישנות וחילוט. כל שינוי במסגרת ההערכה יוסכם על הצדדים בפסגת מדיניות תרבות.

סעיף 3 קביעת אפשרות פנייה חד צדדית

(1) הממשל הפדרלי ומדינות המחוז יצטרכו, תוך שלושה חודשים מכניסתו לתוקף של ההסכם המנהלי להציע הצעה "קבילה" לסיום הסכם הבוררות.

(2) הממשל הפדרלי ומדינות המחוז יפעלו באמצעות השתתפותן בישויות המשפטיות של גופים אחרים השומרים על נכסי תרבות, להוצאתה של הצעה קבילה לסיום הסכם הבוררות, תוך שישה חודשים מכניסתו לתוקף של ההסכם המנהלי.

(3) בתמיכת מדינות המחוז, האיגודים העירוניים המובילים יפעלו באופן פעיל לכך שהארגונים המחוזיים שלהם והישויות המשפטיות של הגופים השומרים על נכסי תרבות ברמה העירונית , יציעו הצעה לסיום הסכם הבוררות.

(4) ההצעה מוגשת למשרד הבוררות באמצעות טופס שהעתק שלו מצורף **כנספח 3**. משרד הבוררות ינהל רישום של כל ההצעות ויפרסם אותו באתר האינטרנט שלו. המשרד יעמיד לרשותם של אנשים פרטיים טופס להגשה בצורה הנדרשת על פי ההוראות החלות בסדר הדין האזרחי בסיום הסכם הבוררות.

(5) במקרים בהם ישות משפטית של מוסד השומר על נכסי תרבות או אדם פרטי לא הציע הצעה לסיום הסכם הבוררות, על משרד הבוררות, בהתבסס על בקשות של המבקשים, לביצוע הליך הבוררות, לעשות מאמצים כדי לסיים את הסכם. פרטים נוספים נמצאים בתקנון הבוררות.

סעיף 4 מימון

(1) הליך הבוררות יהיה ללא תשלום עבור הצדדים לבוררות, למעט הוצאות שנגרמו להם עצמם.

(2) העלויות יישאו על ידי הממשל הפדרלי עד ה-31 בדצמבר 2025 ומה-1 לינואר 2026 מחצית תישא הממשלה הפדרלית ומחצית יישאו מדינות המחוז. חלוקת החלק של מדינות המחוז תעשה על פי מפתח קניגשטיין. ההתחייבויות לפי הסכם זה יהיו כפופות למתן משאבים תקציביים על ידי המחוקקים התקציביים.

סעיף 5 כניסתו לתוקף ומשך תוקפו של ההסכם המנהלי

(1) ההסכם המנהלי ייכנס לתוקף עם חתימת כל הצדדים.

(2) הממשל הפדרלי, מדינות המחוז וכל אחד מהאיגודים העירוניים המובילים יכולים לבטל את ההסכם המנהלי בהתראה בכתב שתשלח לצדדים האחרים של ההסכם המנהלי, שנתיים מראש בתום השנה הקלנדרית אך לראשונה לאחר תום חמש שנים לאחר כניסתו לתוקף של ההסכם המנהלי. במקביל לביטול ההסכם, יש ליידע את הועידה של שרי החינוך והתרבות של מדינות המחוז על כך.

(3) ההסכם המנהלי יחדל מלהיות בתוקף עם תום מועד הביטול האחרון, במידה והממשלה הפדרלית או לפחות שש מדינות מחוז ביטלו אותו. כמו כן יחדל ההסכם המנהלי להיות בתוקף, אם יבטלו או יפזרו את ה-DZK. במקרים אלה, הממשלה הפדרלית, מדינות המחוז והאיגודים העירוניים המובילים יקבלו החלטות לא יאוחר משישה חודשים לפני סיום ההסכם המנהלי לגבי ההסדרים הנדרשים להמשך או פירוק הבוררות בנוגע לנכסי תרבות שנגזלו על ידי הנאצים.

(4) במידה ומדינת מחוז אחת או יותר תבטל את ההסכם המנהלי מבלי שההסכם המנהלי בהתאם לפסקה 2 יפסיק לחול, הממשלה הפדרלית ומדינות המחוז יסכימו, לכל המאוחר שישה חודשים לפני תום מועד הביטול האחרון, על הסדר להמשך מימון הליכי הבוררות בגין נכסי תרבות שנגזל על ידי נאצים.

(5) סיום ההתקשרות על ידי ארגון גג עירוני אחד לא יבטל את התוקף של ההסכם המנהלי. אם כל האיגודים העירוניים המובילים יפסיקו את התקשרותם, ההסכם המנהלי בין הממשל הפדרלי למדינות המחוז ימשיך להתקיים.

(6) ניתן, בבוא העת, להחליף את ההסכם המנהלי בחוזה מדינתי בין הממשלה הפדרלית ומדינות המחוז. במקרה זה, ייקבעו הסדרי המעבר הנדרשים בחוזה המדינתי.

סעיף 6 הסדריי ביניים

(1) ביום לפני תחילת עבודתו של משרד הבוררות, ההסכם בין הממשלה הפדרלית, מדינות המחוז והאיגודים העירוניים המובילים להקמת וועדה מייעצת בקשר להשבת נכסי תרבות שנגזלו כתוצאה מרדיפת הנאצים, במיוחד רכוש יהודי, משנת 2003, בגרסה החדשה שלו מ-2016 יאבד את תוקפו. הוועדה המייעצת והמזכירות שלה יחדלו מפעילותן.

(2) ההליכים התלויים באותו מועד בוועדה המייעצת יעברו לבית הדין לבוררות בגין נכסי תרבות שנגזלו על ידי הנאצים, ובלבד ששני הצדדים יצהירו על הסכמתם למשרד הבוררות. אחרת כל צד רשאי בתנאים של תקנון הבוררות, לפתוח בהליך חדש גם באופן חד צדדי.

סעיף 7 שינוים בהסכם המנהלי והסכמים משלימים

כל שינוי בהסכם מנהלי זה חייב להיעשות בכתב. כך גם לגבי שינוי הדרישה הפורמלית לפי משפט 1.

סעיף 8 הערכה

הממשלה הפדרלית, מדינות המחוז והאיגודים העירוניים המובילים יבחנו את הליכי הבוררות שנקבעו בהסכם המנהלי, יחד עם המועצה המרכזית של יהדות גרמניה וועידת התביעות היהודיות. ההערכה תתקיים כאשר יושגו עשרה פסקי בוררות של פתרונות צודקים והוגנים שהוצאו במסגרת תקנון הבוררות וזאת לכל המאוחר בתוך שלוש שנים לאחר הקמת רשות השיפוט לבוררות.

סעיף 9 סעיף ההפרדה

(1) במידה והוראה כלשהי בהסכם מנהלי זה, במלואה או בחלקה, תהיה לא בתוקף או תהפוך לבלתי ישימה או שמא תהיה פרצה בסכם מנהלי זה, תוקפם של שאר ההוראות לא יפגע. הממשל הפדרלי, מדינות המחוז והאיגודים המוניציפליים המובילים מחויבים במקרה כזה, לשתף פעולה ביצירת הוראות, שיחליפו את ההוראות המבוטלות ויאשרו מבחינה משפטית או עובדתית תוצאה הדומה למקור שהינה תקפה מבחינה חוקית.

(2) במידה והוראות הסכם מנהלי זה ידרשו לפרשנות או השלמה, הפרשנות או ההשלמה יבוצעו באופן שישקף בצורה הטובה ביותר את תוכנו ומטרתו של הסכם מנהלי זה כפי שהצדדים היו מסכימים עליהן בעת כריתת הסכם מנהלי זה, אילו היו מזהים את הצורך בפרשנות או השלמה.